

Bergandy, Wróciślawa

Posiedzenie Grupy Roboczej ds. Nauczania Historii Nauk Ścisłych

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 34/2, 391-393

1989

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

T. Brzeziński wyjaśnił, że niektóre luki w podręczniku powstały z powodu niedotrzymania przez kilku autorów swoich zobowiązań. Podkreślił także, iż uwzględnienie wszystkich zgłaszanych wobec podręcznika postulatów wymagałoby przygotowania drugiego tomu. Prof. T. Brzeziński odczytał następnie obszerną recenzję podręcznika napisaną przez dra Stanisława Dąbrowskiego, a zebrani ustosunkowywali się do uwag w niej zawartych.

Rozważano także potrzebę ulepszenia formy podręcznika. Zebrani za zasadne uznali wprowadzenie marginesu, indeksu rzeczowego. Prof. Michał Małofiejew postulował, aby dołączyć tablice synchroniczne, przedstawiające wydarzenia w nauce światowej, medycynie światowej i medycynie polskiej. Doc. Teresa Ostrowska zwróciła uwagę na konieczność udoskonalenia bibliografii.

Inny wątek dyskusji zapoczątkował dr Roman Meissner postulując, by druga część zajęć z historii medycyny została przeniesiona na wyższe lata studiów. Prof. Eugeniusz Sienkowski przyznał, że teoretycznie wniosek ten jest słuszny, lecz jednak z praktycznego punktu widzenia lepiej gdy zajęcia te odbywają się nawet na pierwszym roku bowiem studenci początkowych lat są pełni zapału i chętniej uczestniczą w wykładach.

Jarosław Kurkowski
(Warszawa)

POSIEDZENIE GRUPY ROBOCZEJ DS. NAUCZANIA HISTORII NAUK ŚCISŁYCH

W dniu 17 listopada 1988 r. w siedzibie Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN odbyło się kolejne posiedzenie Grupy roboczej ds. nauczania historii nauk ścisłych. W obecnej kadencji Grupa ta kierowana jest przez prof. dr hab. Romana Mierzeckiego oraz dr Zofię Pawlikowską-Brożek.

W posiedzeniu, któremu przewodniczył prof. R. Mierzecki, udział wzięli:

- prof. dr hab. Jerzy Dobrzycki (Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN)
- dr Zofia Pawlikowska-Brożek (Komisja Historii Matematyki Polskiego Towarzystwa Matematycznego)
- dr Wróciśława Bergandy (Wydział Chemii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu)

oraz prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa. Gościem z Czechosłowacji był dr Andrej Pöss z Instytutu Historii Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie, sekretarz Komisji Historii Nauk Ścisłych, fizyk.

Zebranie poświęcone było sprawozdaniu z działalności w mijającym roku oraz omówieniu zamierzeń Grupy na rok następny. Na wstępie Przewodniczący, prof. R. Mierzecki (Wydział Chemii Uniwersytetu Warszawskiego, przewodniczący Sekcji Historii Polskiego Towarzystwa Chemicznego), zreferował stan nauczania historii nauk ścisłych na niektórych uczelniach wyższych w Polsce (uniwersytety i wyższe szkoły pedagogiczne). Poza nauczaniem historii matematyki, które od dawna znajduje się w programach studiów matematycznych, nadal inne nauki ścisłe nie uzyskały obowiązkowego wykładu z historii swoich dyscyplin. Szczegółowe informacje na ten temat podali uczestnicy zebrania, omawiając stan nauczania historii nauk ścisłych na swoich uczelniach. I tak, pani dr Z. Pawlikowska-Brożek reali-

zuje 30-godzinny wykład *Rozwój pojęć matematycznych* na Uniwersytecie Jagiellońskim. Podobna sytuacja, jeśli chodzi o matematykę, jest na innych uniwersytetach w kraju. Historia fizyki, jako obowiązkowy wykład *Rozwój filozoficznych podstaw fizyki* (wygłaszany przez prof. dr A. Wróblewskiego) znalazł się w programie studiów fizyki na Uniwersytecie Warszawskim. Historia chemii nadal jest wykładem fakultatywnym (jako wykład monograficzny, 15-godzinny, dla studentów V r. chemii), tak na uniwersytetach, jak w wyższych szkołach pedagogicznych, z wyjątkiem WSP w Częstochowie, gdzie MEN zatwierdziło 30-godzinny wykład obowiązkowy w aktualnym programie studiów pedagogicznych dla nauczycieli chemii (wykład prowadzi dr J. Markowski). Na Uniwersytecie Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie doc. M. Dąbkowska włączyła 30-godzinny wykład z historii chemii na ziemiach polskich w blok zajęć specjalizacyjnych z chemii nieorganicznej. Prof. J. Dobrzycki zreferował stan nauczania historii nauk ścisłych w Studium Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego (30 godz. wykładu w ramach 60-godzinnego bloku historii nauki). Wykład ten prof. Dobrzycki opiera na szeroko rozumianej historii cywilizacji i kultury, co jego zdaniem, ma istotne znaczenie w procesie humanizacji wiedzy ogólnej.

Dr Z. Pawlikowska-Brożek poinformowała, że obecnie opracowywane są 2 prace doktorskie z zakresu historii matematyki (Uniwersytet Wrocławski oraz WSP w Krakowie).

Problem wprowadzenia nauczania historii fizyki i matematyki do programów studiów uniwersyteckich zebrani uznali za nadal nie rozwiązany. Sprawa ta stanowić będzie przedmiot dalszych działań Grupy, przy poparciu Przewodniczącej Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN.

Z kolei zebrani omówili tegoroczne szkoły letnie związane z historią nauk ścisłych. Dr Z. Pawlikowska-Brożek omówiła III Szkołę Letnią Historii Matematyki, która odbyła się w Jaworzu k. Bielska. Poświęcona ona była podstawowym działom matematyki, które rozwinęły się w XIX i XX wieku (topologia, teoria mnogości, logika) oraz polskiemu czasopiśmiennictwu matematycznemu. W Szkole wzięło udział 75 osób. Referaty wprowadzające przedstawili wybitni polscy matematycy. Czechosłowacką Akademię Nauk reprezentowali matematycy: dr J. Folta oraz dr J. Běcvař.

Kolejna Szkoła matematyczna planowana jest w r. 1989. Materiały z ostatniej szkoły ukażą się drukiem, podobnie jak materiały z wcześniejszych szkół. Dr Z. Pawlikowska-Brożek poinformowała także o powstaniu Ośrodka Kultury Matematycznej w Mordach przy Wyższej Szkole Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach. Ośrodek ten zainteresowany jest również szeroko pojętą popularyzacją historii matematyki.

Następnie prof. R. Mierzecki zreferował przebieg III Szkoły Historii Chemii na temat *Rozwoju przemysłu chemicznego na ziemiach polskich*, która odbyła się w czerwcu bieżącego roku w Karpaczu. W trakcie Szkoły ogłoszono 20 referatów, z których kilka opracowanych zostało przez członków Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego (jednego z współorganizatorów Szkoły, obok PTCh, KHNiT PAN oraz Uniwersytetów Warszawskiego i Wrocławskiego). Materiały Szkoły będą opublikowane prawdopodobnie przez Wydawnictwa Naukowe PAN Ossolineum, podobnie jak ostatnio wydrukowane Materiały II Szkoły (pod redakcją R. Mierzeckiego). Kolejna Szkoła Historii Chemii, planowana na rok 1990, poświęcona zostanie historii rozwoju badań chemicznych w Polsce. Kilkanaście referatów zostało już wstępnie zgłoszonych na ręce prof. Mierzeckiego, który koordynuje — jak w przypadku szkół poprzednich — działania organizacyjne.

Prof. Mierzecki przy okazji poinformował, że przygotowywana jest angielsko-

języczna edycja jego książki *Historyczny rozwój pojęć chemicznych* w wydawnictwie Reidel Publ. Co. W końcowym etapie druku znajduje się też pozycja tego samego autora dotycząca powstania i rozwoju polskiego nazewnictwa chemicznego¹.

INSTYTUT HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

Co do kolejnego zamierzenia wydawniczego, dotyczącego antologii znaczących historycznych tekstów chemicznych w polskim tłumaczeniu, w związku z objętością tego zbioru (około 30 arkuszy drukarskich), powstała myśl, aby publikować te materiały w postaci odrębnych tomów.

Z kolei zebrani wysłuchali informacji o stanie nauczania historii nauk ścisłych na terenie Słowacji, co przedstawił dr Andrej Pöss. Otóż na wyższych latach kursu uniwersyteckiego (dla kierunku nauczycielskiego) wykładana jest w trybie obowiązkowym historia matematyki i fizyki (2 godz. tygodniowo). Uniwersytet w Bratysławie wspólnie z Towarzystwem Historii Nauki i Techniki Słowackiej Akademii Nauk organizuje regularnie międzysemestralne seminaria dla nauczycieli szkół średnich, poświęcone problemom z historii matematyki i fizyki. Studenci wykonują prace naukowe z zakresu historii swoich dyscyplin. Istnieją materiały (skrypty i wypisy) z historii tych nauk. Dr Pöss poinformował też o pracach z zakresu historii chemii i przemysłu chemicznego doc. Otto Tomečka z wyższej szkoły pedagogicznej w Banskiej Bystrzycy.

W ramach informacji o kontaktach i konferencjach zagranicznych, prof. R. Mierzecki omówił pokrótce Konferencję na temat szkół naukowych, jaka odbyła się w listopadzie br. w Jenie (NRD), zorganizowana przez Instytut Historii Medycyny i Przyrodoznawstwa tamtejszego uniwersytetu. Referent stwierdził, iż istnieje potrzeba opublikowania za granicą materiałów o rozwoju polskiej chemii naukowej; jest to tendencja europejska, co podkreślił prof. J. H. A. M. Snelders (Holandia) — Przewodniczący Grupy Roboczej Historii Chemii Federacji Europejskich Towarzystw Chemicznych.

Wróciśława Bergandy
(Poznań)

¹ R. Mierzecki: *Rozwój polskiej terminologii chemicznej*. Wrocław 1988.

ZEBRANIA NAUKOWE ZAKŁADU HISTORII NAUK SPOŁECZNYCH

1.

11 listopada 1988 roku w Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN odbyło się zebranie naukowe zorganizowane przez Zakład Historii Nauk Społecznych, na którym doc. dr Irena Łossowska wygłosiła referat pt. *Piotr Świtkowski — życie i twórczość*. W zaprezentowanym tekście I. Łossowska przedstawiła najważniejsze wydarzenia z życia i twórczości Świtkowskiego. W referacie podkreślona została jego duża przedsiębiorczość edytorska, jak również zalety jako autora licznych tekstów. Czynniki te zadecydowały, iż można zaliczyć go — zdaniem autorki — do grona najwybitniejszych dziennikarzy doby Oświecenia. I. Łossowska przedstawiła także wpływ zachodniej prasy na twórczość Świtkowskiego. Ponieważ prezentowany tekst stanowił pierwszą wersję artykułu przeznaczanego do wydawnictwa: *Obraz literatury polskiej. Pisarze polskiego Oświecenia*, dlatego też rozwinęła się szersza dyskusja nad jego formą oraz treścią. Przeznaczenie tekstu wpłynęło w sposób oczywisty tak na zakres problematyki, jak i na jego objętość. Referat I. Łossowskiej był jednak nie tylko bardzo dobrym usystematyzowaniem